

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

Libri primi pars prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)

INCIPIT PRIMVS

LIBER DE ERVDITIO NE

*Religiosorum, qui ordinat religiosum ad mun-
dum. Et continet quatuor partes. Quarum
prima, gratiam viro religioso in educatione de
seculo à Deo factam indicat: & diuiditur in
oçto capita. In quorum primo declaratur
quòd educto de seculo, necessariũ
sit gratiam in educatione fa-
ctam sibi agnoscere.*

CAPVT I.

QVI gratiam acceptam non agnoscit, & de ea gratias non agit, & de eius amissione non dolet: se ipsius gratiæ recuperatione reddit indignum: & maxima castigatione & Dei punitione dignum: & alterius gratiæ susceptione indignum. Augustinus dicit super illud, Non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Quod Deus dederat gratis, tulit ingratis. Non est dignus dandis, qui non agit grates de datis. Bernardus; Ingratitudo est ventus vrens: ficcans sibi fontem pietatis. Necessarium est ergo illi, quem misericordia Dei de sæculo eduxit, vt magnitudinem gratiæ quam accepit, agnoscat: & frequenter de ea gratias referat Deo: vt sic gratiam acceptam custodiat: & receptione gratiæ alterius dignus existat. Ad locum vnde ex-
eunt flumina (gratiarum supple) reuertuntur,

*Rom. 1.
Glosaordi-
nar. ad il-
lud, cum co-
gnouissent.
Sermon. 51.
in Cant. &
medio.*

Eccles 3.

A vt

2
 vt iterum fluant. Cùm eduxisset Dominus filios
 Israel de Ægypto, vbi grauer premebantur: vo-
 luit eos habere tantum beneficium in memoria,
Exod. 13. dicens eis: Memétote diei huius, qua egressi estis
 de Ægypto. Et sæpe eis hoc beneficium in me-
Psal. 80. moriã reducebat. Ego sum Dominus Deus tuus,
 qui eduxi te de terra Ægypti. Non minus bene-
 ficium est, eductio de seculo, per eius cõtemptum
 & religionis ingressum, eductione corporali de
 Ægypto. Vita enim amatorum mundi, illorum
Lib. 4. de ci- scilicet qui amant bona mundi, vsq; ad contem-
uitat. Dei, ptum Dei, graui seruitute premitur. August. Ma-
cap. 3. circa lus tot dominorum seruus est; quot vitiorum.
finem, 10. 5. Voluptuosus seruus est serui sui, scilicet corporis
Pro. 30. sui, cui obedit, etiam mortem suam imperanti: &
 est valde grauis seruitus ista. Per tria mouetur
 terra: & quartum sustinere non potest. Per ser-
 uum cùm regnare ceperit. Auarus seruus est aua-
 ritia, qui exhibet eum venalem; etiam vili precio.
Eccl. 10. Item dicitur de auaro. Hic animam suam venale
 habet. Superbus seruus est vanæ gloria, quæ tan-
 tum tributum ab eo exigit; quòd ad eius solutio-
 nem, comitatus, vel ducatus, vel etiam regnum
 non sufficit.

*Septem considerationes, quæ valent ad cognoscendum
 magnitudinem gratiæ, in eductione de mundo, à Deo
 receptæ.*

CAPVT II.

AD cognoscendum magnitudinem gratiæ in
 eductione de mundo à Deo receptæ; mul-
 tum valere possunt septem cõsiderationes. Qua-
 rum

rum prima pertinet ad mundi tenebrositatem. secunda ad eius falsitatem. tertia ad bonorum mundi modicitatem. quarta ad impedimentum maiorum bonorum. quinta ad bonorum mundi velocem transitum. sexta ad mundi cruciatum. septima ad eius periculum. Post septemplicem circuitum ciuitatis Hierico; muri eius coram filiis Israel corruerunt. Et in corde eius, qui religionem ingressus est, ad dictas septem considerationes mundus quodammodo corruit, vt in eum nihil possit: & in comparatione regni cælestis nihil ei sit.

Circa mundi tenebrositatem notandum, quod eius amatores magnas tenebras patiuntur: ideo mundus conuenienter per Ægyptum intelligitur. Ægyptus enim tenebræ interpretatur. Vna plaga Ægypti fuit tenebrarum. Extendit Moyses manus in cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægypti. Vbicunque verò habitabant filij Israel; lux erat. De tenebris malorum habetur; Via impiorum tenebrosa. In Psal. Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulat. Ipsum enim lumen amatorum mundi, tenebræ sunt: iuxta illud, Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. Si lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Causa harum tenebrarum est, quod oculos suos statuerunt declinare in terram, quæ est corpus obscurum: dorsum habentes ad Deum, vnde est verum lumen. August. in libro Cōfessionum, Dorsum habebam ad lumen: & facies mea non illuminabatur. Item in libro de libero arbitrio. Væh eis Do-

Isaia 59.

*Serm. 4. de
Ascen Do-
mini ante
medium.
Similia ha-
bet 32. mo-
ral. cap. 8.
Iob 5.
Serm 62. In
Cant.*

mine: qui auertunt se à lumine tuo. Ipsi etiam nu-
bem peccatorum suorum sibi & vero soli inter-
ponunt: ideo ab eo non illuminantur. Iniquita-
tes vestrae diuiserunt inter vos & Deum vestrum.
Sicut omnis virtus facit ad cordis illuminationem:
sic omne vitium ad eius obtenebrationem. De
superbia est hoc manifestum, quod est quaedam
inflatio faciei interioris: visum spiritualem im-
pediens. August. in libro Confes. Tumore nimio
separabar à te: & nimis inflata facies claudebat
oculos meos. Superbia est quasi quidam mons,
radios veri solis à corde prohibens. Hic est mons
in quo Angelus clarior syderibus obtenebratus
est. Bernard. Nonne hic est mons, in quem An-
gelus ascendit: & diabolus factus est? Gregorius
de superbis ait: Tanto à luce Dei lōge sunt, quan-
to apud se humiles non sunt. Bernardus: Super-
bo oculo veritas non videtur. De inuidia verò
idem patet: quæ oculos cordis excæcat. Hæc ex-
cæcavit Iudeos. Excæcavit eos malitia eorum. Per
diem incurrēt tenebras: & quasi in nocte sic pal-
pabunt in meridie. Gregorius: Mens inuidi cūm
de alieno bono affligitur, quasi de radio solis ob-
scuratur. Et subdit: Dies boni operis in proximo
lucet exterius: sed quasi in nocte palpant inuidi,
quia liuore cæci aliqua quæ reprehendant, inue-
nire satagunt. Ipsi sunt vt noctuæ lucē bonorum
operum odientes: & tenebrosa opera amantes.
Bona opera proximi sunt vt candelæ: lucem boni
exempli nobis monstrantes, sed inuidi candelis
istis oculos sibi eruunt. De ira idem patet: Impe-
dit enim ira animum, ne possit cernere verum.

Ca-

Caligauit ad indignationem oculus meus. Tur- *Iob 17.*
 batus est à furore oculus meus. Item : Superceci- *Psal. 6.*
 dit ignis : & non viderunt solem. Ignis, inquam, *Psal. 57.*
 iræ. Ira enim excæcatur homo sicut vrsus ad pel-
 uim ardentem excæcatur. De odio similiter pa-
 tet, quòd cor obtenebrat, Bernardus : Amor vel *In tract. de*
 odium, veritatis nescit iudicium. De accidia idè *gradib. hu-*
 patet : quòd dum hominem quasi dormire facit, *militatis,*
 oculos cordis ei claudit. Vsq̄uequo piger dor- *cap. Inqui-*
 mies ? Pigredo immittit soporem. De vitio gulæ *rimus.*
 idem patet : Grauantur enim oculi cordis crapu- *Prouerb. 6.*
 la & ebrietate : & oculi corporis aliquando. At- *Idem 19.*
 tendite ne grauentur corda vestra crapula & e- *Luc. 21.*
 brietate. Cui suffossio oculorum ? Nõne his qui *Pro. 23.*
 morantur in vino : & student calicibus epotadis ?
 Excessum in cibo & potu comitantur fumositates : quæ visum spiritualem impediunt. De ebrietate est hoc manifestum : quod oculos obtenebrat cordis : quæ hominem quasi insanum reddit. Cœperunt furere Principes à vino. Reuera *Osea 7.*
 nihil aliud est ebrietas, quàm voluntaria insania.

De peccato luxuriæ idem patet, cùm amans aliquam fatuo amore, eam credat esse pulcherrimam, quam omnes alij sciunt esse turpè. De peccato auaritiæ & cupiditatis idem patet : Sollicitudine enim temporalium, oculi cupidi & avari velantur : & velatis oculis ad suspendium infernale ducitur. Cùm modicum pulueris terreni visum oculi corporalis impediatur : non est mirum si visus cordis impediatur, in quo per sollicitudinem & inordinatum amorem, multitudo terrenorum recipitur. Tobias excæcatus est calidis *Tob. 2.*

stercoribus hirundinis. Sic ardens amor ad temporalia, quæ Apostolus arbitratus est vt stercora: oculos cordis excæcat. August. in libro Confessionum loquens Domino ait: Spargis pœnales cæcitates super illicitas cupiditates. Saluator illuminaturus cæcum à natiuitate: lutum posuit super oculos eius: Insinuans causam cæcitatæ spiritualis esse lutum diuitiarum. Vnde habetur de auaro: Vsq̄uequo aggrauat contra se densum lutum? Præterea vbi amor, ibi oculus. Vbi est thesaurus tuus: ibi est & cor tuum. Cupidus ergo & auarus habent oculos cordis in bursa, vel in arca, vel in agris suis, ideo non vident quæ ad salutem animæ suæ pertinent; sicut ille qui oculos corporales amisit, nō videt corporaliter. Oculi sapientis in capite eius: stultus in tenebris ambulat. Oculi stultorum in finibus terræ. Cupidi & auari talpæ comparantur, quæ dicitur habere oculos velatos: Affectus in malis hominibus post se trahit intellectum: secundum illud Psal. Transierunt in affectum cordis. Afectionem erroneam comitatur intellectus erroneus. Lucerna impiorum peccatum. Vnde cū peccatum sit res tenebrosa; intellectus eorum in peccatis manens errat. De impietate dicitur: Hic est oculus eorum in vniuersa terra. August. Errat, quisquis veritatem se posse noscere putat; si adhuc nequiter viuat. Amatores mundi, & bona, & mala excæcant. Mala: quia per impatientiam eos quasi insanire faciunt. Bona: quia excæcant eos dona, secundum illud: Non accipies munera quæ excæcant prudentes. Xenia & dona excæcant oculos iudicum.

Tantæ

*Joan. 9.**Abac. 2.
Matth. 6.**Eccl. 2.
Pro. 17.**Psal. 72.**Pro. 21.**Zach. 5.**Exod. 23.
Eccl. 20.*

Tantæ sunt tenebrę amatorum mundi; vt seipfos non videant; nec attendant quibus seipfos pascant: vel vbi maneant: vel quo tendant. Seipfos non vident. Putant enim se sapientes, cùm stulti sint: putant se esse magnos, cùm in valore nihil sint. Qui existimat se aliquid esse cùm nihil sit: ipse se seducit. Meliorem partem sui, scilicet animam, cognoscere non videntur, putantes pulchritudinem corporis & ornatum, id est, affectionem sibi sufficere: anima deformi, nuda, & famelica remanente, & ita in vanum videntur animam suam accepisse. Corpus etiam suum non perfectè agnoscunt: cuius non attendunt originem vel finem: vel quod in eo cõtinetur. Si enim eius originem vel finem attenderent; agnoscerent illud esse terram, vel puluerem & cinerem, vel putredinem. In Psal. Sciant gentes quoniam homines sunt. homines scilicet ab humo. Puluis es, & in puluerem reuerteris. Item ait Abraham: Loquar ad Dominum Deum meum: cùm sim puluis & cinis. Quid superbis terra & cinis? Putredini dixi, pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus. Si quod in eo continetur, attenderent, saccum stercoreum, illud esse agnoscerent. Gloria impij stercus & vermis. Quibus se pascunt, non agnoscunt; qui prohibitis fruuntur, acquisitis scilicet per vsuram, furtum, & rapinam: quæ quasi venenata sunt eis. Dicitur de avaro: Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris. Vbi maneant, non vident; iustitia enim Dei quam pro bonis minimis contemnunt, gladium euaginatam tenet super capita eorum, quæ eos

*Gal. 6.**Gen. 3.**Ibid. 18.**Eccl. 10.**Iob. 18.**Mach. 2.**Eccl. 5.*

occideret, nisi Dei misericordia expectans eos ad pœnitentiam, hoc prohiberet. Fugite à facie gladij, quoniã vltor iniquitatis est gladius. Quo tendant nō vident, quia velatis oculis ad patibulum infernale ducuntur. Gregorius: Qui presenti suauitate capitur, quasi per amœna prata ad interitum ducitur. Et notandum quod cœcitas amatorum mundi in multis differt à cœcitate corporali. Cœci enim corporaliter, cœcitatem suam licet nō videant, tamē de illa dolent: illuminari cupiunt: & ducem quærunt. Amatores verò mundi cœcitatē suam (spiritualia enim postponentes, voluptates mundanas exoptant) non agnoscunt, & ideo ab illuminatione remoti sunt. Vidisti hominem sibi sapientem (sapientia videlicet mundi) videri? magis illo spem habebit insipiens. Ipsi cœcitatē suam loco in quo sunt attribuunt, sicut refert Seneca, de quadam fatua relicta sibi ab uxore sua, quæ visum amiserat; & domui in qua erat imputabat, quòd non videbat: petens se transferri ad alium locum. Sic amatores mundi vitia sua non agnoscunt: & aliter neminē in isto mundo posse viuere asserunt. Cœci corporaliter multum de cœcitate sua tristantur: vt patet ex verbis Tobix dicentis: Quale gaudium mihi erit: qui in tenebris sedeo, & lumen cœli non video? Amatores verò mundi de miseria cœcitatē suæ non dolent: & ideo sunt miserrimi. August. Quid miserius misero, non miserante seipsum? Cœci corporaliter illuminari multum desiderant. vt patet de cæco illo, cui cum dixisset Dominus: quid vis faciam tibi? Illuminationem præ omnibus elegit, dicens:

Pro. 26.

*Epist. 51.
paulo à
princip.*

Tob. 5.

*Lib. 1. conf.
cap. 13. to. 1.*

Ioan. 3.

1530

dicens:

dicens: Domine vt videam. Amatores verò mundi lucem odiunt: & prædicationem qua illuminari possent, fugiunt. Qui malè agit, odit lucem. Ipsi ducem non quærunt. Seneca: Cæci ducem quærunt, & nos sine duce erramus. Errauerunt cæci in plateis. Amatores mundi tenebras diligunt: & ad tenebras infernales vadunt. Hoc est iudicium (id est, causa iudicij seu damnationis) quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Qui de mundo ad religionem ordinatam transit, de loco tenebrarum ad locum luminis transit vel vadit: vbi remota terrenitate per paupertatem spiritus, fugata nube peccatorum à vero sole, meditatione, lectione, oratione illuminatur. Ad illuminationem etiam operantur actus luminosi, scilicet exempla virtutis, quæ in fratribus conspiciuntur: Luceat lux vestra coram hominibus: vt videant opera vestra bona.

*Tren. 3.**Ioan. 3.**Matt. 5.**De falsitate mundi.*

CAPVT III.

Circa falsitatem mundi notandum, quòd mundus est falsus & fallax: & non inuenitur in eo veritas. In Psalm. Non est in ore eorum veritas. Non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra. Non inuenitur in eo fides, nec vera amicitia. Virum fidelem quis inueniet? Sapiens. Id primum sentio: nisi in bonis amicitiam esse non posse. Quomodo amat alium qui non amat seipsum? In Psal. Qui diligit iniquitatem: odit animam suam. Qui sibi nequam; cui

*Osea 4.**Pro. 20.**Eccl. 14.*

A 5

bonus

bonus erit? Non amant amatores mundi, etiam propinquos suos: & si amant eos aliquando carnaliter, odiunt eos spiritualiter. Vnusquisque à proximo suo se custodiat; & in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquetur. Nolite credere amico, & nolite confidere in duce. Ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui: quia filius contumeliam facit patri: & filia confurget aduersus matrem suam: nurus aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Ephraim ad interfectionem deducet filios suos. Bernardus. Non parcunt suis, qui sibi non parcunt: perimentes pariter & pereuntes. Falsus & fallax est mundus: exterius aureus, interius luteus. Vnde dicitur hypocrita, Gaudium hypocritæ ad instar puncti. Secundum Hieronymum, hypocrita est, qui aliud est, & aliud simulat. Similis est mundus sterquilinio niue tecto: & sepulchris dealbatis putredine plenis: & tales sunt qui exterius apparent pulchriores, & interius sunt turpiores: igne infernali exusti & denigrati, igne scilicet luxuriæ & cupiditatis. Ad te Domine clamabo: quia ignis comedit speciosa deserti, mundi scilicet à Deo deserti. Cùm mundus sit immundus, amplectentes se amore inquinat. Augustinus. O munde immunde, quid strepis? quid auertere conaris? Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Fallax est mundus specie fallaciæ ignominiosissima. Quia proditor, eum cui arridet, decipit. Potius est eligenda
eius

*Hier. 9.**Mich. 7.**Osee 9.**Iob. 20.**Isa. 1.**Serm. 29. de
Verbis Do-
mini circa
medium.*

annod

2 A

eius ira, quàm arrisus. Melior est ira risu. Gregor. *Eccl. 7.*

Cùm omnis fortuna sit timenda, magis timenda prospera, quàm aduersa. Hæc enim sæuiedo erudit: illa blandiendo seducit. Mundus amantes se deuorat, iuxta illud Augustini: Amas seculum, absorbebit te. Amatores suos vorare nouit: non potare. Mundus enim quem osculatur, hostibus suis tradit. Ei congruit illud verbū Iudæ: Quem-

Matth. 26.

cunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Hoc dicit mundus dæmonibus. Mundus quem osculatur, occidit: sicut Ioab Amasan: Fallaces sunt amatores mundi: & fallacia bona quæ ab eis amantur: ipsi & fallunt & falluntur. Frequenter odiunt, quos amare se verbo ostendunt. Abscondunt odium labia mendacia. Illos autem quos in prosperitate diligunt; in aduersitate deserunt. Est

2. Reg. 20.

Pro. 10.

amicus secundum tempus, & non permanebit in tempore tribulationis. Ipsi parua occasione eorum inimici fiunt: quorum amici ante fuerunt. Est amicus, qui conuertitur ad inimicitias. Bona

Eccl. 6.

mundi fallacia sunt: ideo dicuntur mendacia. Vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?

Ibid.

Psal. 4.

Eccl. 34.

Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventum: sic qui attendit ad visa mendacia. Posuimus mendacium spem nostram. Seneca. Tenuè est mendacium: perlucet, si diligenter inspexeris. Fallaces sunt diuitiæ: fallax mundi gratia,

Isai. 28.

potentia & gloria. Diuitiæ fallaces sunt secundum illud. Sollicitudo seculi istius & fallacia diuitiarum, suffocant verbum. Diuitiæ fallunt, quia promittunt copiam, & faciunt vel augent indigentiam. Habent enim defectus suos diuitiæ,

Matth. 13.

sicut

*Seneca in
epist. 120.
Eccl. 5.*

*In tract. de
conuersio-
ne ad cleri-
cos, cap. 22.
Epist. 19.
circa med.*

Eccl. 7.

*Epist. 27.
parum à
principio.
Pro. Slt.*

ficut amator earum : quos defectus secum afferunt, cum ad aliquem veniunt. Et ideo verbum sapientis verum est, quod pluribus indigent, qui plura possident. Auarus non implebitur pecunia, & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis. Non sunt simul, fames diuitiarum, & satietas. Amor verò diuitiarum est quædam fames earum: idè non est simul cum satietate, quam quasi fructum ex diuitiis amatores earum assequi se credunt. Bernardus. Non plus satiatur cor hominis auro, quàm corpus aura. Seneca. Altera cupiditatum ex fine alterius trahitur. Quod est propter defectum, quem bona alicui adueniètia habent secum. Diuitiæ eos qui eis innituntur, fallunt: quia eis fulcimentum non tribuunt. Qui confidit in diuitiis suis, corruet. Deliciæ temporales fallaces sunt. Habent enim amaritudinem annexam. Boetius. Dulcedo felicitatis humanæ multis amaritudinibus respersa est. Inueni amariorem morte mulierem. Hæc mulier est carnis voluptas. De amaritudine ista credendum est viris sanctis, qui habent palatum cordis benè dispositum: nō peccatoribus, qui habent illud febre iniquitatis infectum. Amarior est voluptas carnis, quæ animam à Deo separat, morte temporali, quæ animam separat à corpore. Voluptas carnis est quasi mel quod lingitur in spinis. In Psal. Inimici eius terram lingent. Inimici Dei, sunt amici mundi. Sicut aquæ ad mare tendunt: sic deliciæ temporales ad amaritudinem æternam ducunt. Seneca. Voluptates non sunt fideles, non sunt solidæ: etiam si non nocent, fugiunt. Gratia mundi fallax est. Fal-
lax

lax gratia : & vana est pulchritudo. Multum falluntur, qui gratiam mundi quærunt. Primò, quia eis carissimè constat : cùm minus quàm nihil valeat. Tot expensæ fiunt pro mundi gratia, seu placencia habenda : quòd aliquando comitatus vel regna ad eas non sufficiunt. Pro ea fiunt preciosi ornatus vestium, lectorum, equorum, mēsarum : scilicet vasa aurea & argentea. Pro ea fiunt sumptuosa conuiuia : habentur multæ equitaturæ, magnæ familiæ. Gratia mundi minus quàm nihil valet : cùm magis expediat homini habere iram mundi quàm arrisum. Secundo falluntur qui Dei gratiã, quæ est res preciosissima, pro mundi gratia amittunt : quæ eis inutilis vel potius noxia est. In Psal. Confusi sunt qui hominibus placent, quoniam Deus spreuit eos. Si hominibus placerem, *Gal. 1.* Christi seruus non essem. Adulteri nescitis quia *Iacob. 4.* amicitia huius mundi inimica est Deo? Quicumq; ergo voluerit esse amicus huius sæculi ; inimicus Dei constituetur. Tertio falluntur, quia multotiens gratia huius mundi haberi ab eis creditur, & non habetur : imò rarò integrè habetur, si tamen aliquando : de Christo enim qui plenus gratia fuit, scriptum est, quod alij dicebant, quia bonus est, alij dicebant, non : sed seducit turbas. Quartò falluntur, quia licet gratia mundi aliquando, quantum ad plures habeatur : citò amittitur. vt in Christo, qui die qua venit Hierosolymam ad passionem, gratiam habuit : sed citò eam amittit. Bernardus. Ab eodem populo, in eodem loco, & ipso tempore, paucissimis diebus interpositis : primo cum tâto triumpho susceptus, postea crucifixus *Serm. 2. dominica in rami. pal. circa med. 4. Reg. 18.*

4. Reg. 18.

Sap. 6.

Ibid.

Phil. 3.

cifixus est. Mundi potentia fallax est: innitentes ei decipiens. Baculus arundineus est. Speras super baculo arundineo & confracto, Ægypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingreditur manum eius & perforabit eam. sic est Pharaon Rex Ægypti, omnibus qui confidunt in se. Potentia sæculi comparatur arundini in aquis crescenti: exterius nitide, interius vacue, fructum non habenti nisi lanuginem. Potentes sæculi in aquis deliciarum crescunt; quia ut frequenter delicatè nutriuntur, & viuunt, exterius nitent per vanam gloriam, interius vacui sunt, habentes seruitutem & impotentiam ignominiosam. Frequenter magis subiecti sunt vitiis, & minus possunt eis resistere: ut superbiæ, iræ, odio, gulæ. Fructum verò potentia suæ hunc habent: quòd magis onerati peccatis decedunt, & ad maiorem cruciatum vadunt. Potentes potenter tormenta patientur. Fortioribus fortior instat cruciatus. Gloria mundi fallax est, multum decipiens amatores suos. Primò, quia credunt gloriam: quæ verè ignominia est. Gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt. Vestimentum corporis quod ipsi credunt gloriosum, verè est ignominiosum: tanquam verecundiæ remedium, turpitudinis operimentum, pulchritudinis adiutorium, ab infimis creaturis ignominiosè mendicatum, & signum est culpæ, ut cauterium latronis. Bernard. Qui de veste gloriatur, similis est furi glorianti de cauterio: quia propter peccatum Adæ introductus est vsus vestium. Secundo, gloria mundi amatores suos decipit, quia ut frequenter cito in

igno-

ignominiam conuertitur. Seneca. Cito fit ignominia superbi gloria. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. *Ose. 4.*

Tertiò, quia valdè carè eam emunt: cùm nihil valeat. Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Si multi tantum expenderent pro æterna gloria, quantũ ipsi expèdunt pro vana: vix essent qui eam non haberent. Quartò, quia multũ est eis noxia, opera eorũ inutilia reddendo, gloria eterna priuãdo, & pœnæ æternæ eos obligando. Dicitur de eis qui quærunt mundi gloriã. Receperunt mercedè suam. Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum & luctum. *Ioan. 8.*
Math. 6.
Apocal. 15.

De bonorum temporalium modicitate.

CAPVT IIII.

Circa modicitatè bonorum temporalium notandũ, quòd bona temporalia modica sunt respectu Dei, & respectu animæ, & respectu cœli.

Respectu Dei sunt quasi gutta roris. Tanquam momētum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani: imò nihil sunt respectu Dei. Vsq; modo non petistis quicquam. Nihil petit, qui temporale petit. Aspexi terram, & ecce vacua erat. *Sap. 11.*
Hier. 4.

Respectu animæ modica sunt: quia eam replere nō possunt. Cū enim anima capax sit Dei, minuto eo nō potest impleri. Modica etiã sunt respectu cœli: sicut centrũ respectu circũferentię. Latitudo est circũferentię, nō centri. Sen. Punctũ est id in quo nauigatis, bellatis, regnatis. Idẽ. Ab vltimis littoribus Hisp. vsq; ad Indos paucissimorũ dierũ spacium

*Sap. 5.**Pro. 1.*

cium iacet, si nauem ferat ventus. At illa cælestis regio per triginta annos velocissimo fideri viam præstat. Modica est bonitas temporalium rerum respectu futurorum bonorum. Umbra enim sunt potius verorum bonorum; quam vera bona. Omnia transferunt velut umbra. Signum modicæ bonitatis eorum est, quod Deus dat ea, & amicis suis, & inimicis. Communia enim sunt & bonis & malis: & plus habent inde mali quam boni. Possessores suos non faciunt bonos: imò frequenter vel malos faciunt, vel malitiam augent, vel in ea detinent. Pluribus nocent quam profunt. Usquequo stulti quæ sibi sunt noxia cupiēt? Amatores suos inquinant: tendentes ad cælum onerant. Augustinus in libro de Ciuit. Dei. Deserto bono, bonorum proprio, lapsus factus est ad bonorum minimum: non bonis proprium, sed bonis & malis commune.

Quod bona temporalia, maiorum bonorum, vt puta spiritualium, sint impedimenta.

CAPVT V.

*Concione 3.
in Psal. 30.
paulo à fi-
re.*

Circa impedimentum quod bona temporalia bonis spiritualibus præstant, notandum, quòd oportet eum à creatura auerti, qui ad Deū vult perfectè conuerti: & terrenis euacuari, qui vult cælestibus impleri. Augustinus super illud Psal. Diligite Dominum omnes sancti eius. Disce non diligere mundum, vt discas diligere Deum: auerte, vt conuertaris: funde, vt implearis. Sicut non coniungitur cælum terræ, imò multum distat ab ea: sic cælestia in corde humano terrenis non

non coniunguntur. Vult Deus tanquam nobilissimus Dominus, & ad prouisionem seruorum sufficientissimus, habere seruos proprios, ab alia seruitute expeditos: qui totaliter possint eius intendere seruitio. Habuit Abraham vernaculos expeditos. Nemo potest duobus Dominis seruire. Non potestis Deo seruire, & Mammonæ. Sermo Dei in pauperibus plus proficit. Sunt enim à curis liberiores: & cùm sint hic in miseria; alterius felicitatis sunt inuestigatores. Ideo Saluator pauperibus euangelizare missus est. De Iudæis amantibus terrena dicitur; Non profuit eis sermo auditus. Et iuuenis habens multas possessiones, audito consilio Domini de possessionibus vendendis, abiit tristis. Semen inter spinas suffocatur. Inuitati ad nuptias excusant se, eò quòd sunt negotiis terrenis impediti. Abūdantia temporalium & obliuio Dei frequenter se comitantur. Effraim & Manasse fratres fuerunt. Effraim fructificans interpretatur, Manasse obliuio, quia proficientes in temporalibus, Deum solent obliuisci. Caue ne cùm dederit tibi Dominus vrbes & oppida, cunctarumq; opum copiam, obliuiscaris Domini Dei tui. Pincerna Pharaonis in prosperitate constitutus, oblitus est Ioseph interpretis sui. Expedit ei qui vult ad cælum tendere, onus temporalium deponere. August. in libro de verbis Domini. Abiice à te diuitiarum onera: abiice vincula voluntaria: abiice anxietates & tædia, quæ te annis plurimis inquietant. Hiero. Si habes in potestate tua, rem tuam vende: si non habes, proiice. Facile saluatur diuitiarum contemptor: difficile earum amator. Vnde

*Gen. 14.**Matth. 6.**Isaia 61.**Heb. 4**Matth. 19.**Idem 13.**Luc. 14.**Deut. 8.**Gen. 40.**Serm. 25. in fine.*

B

pau-

Matth. 5. pauperum spiritu dicitur esse regnū cœlorum.
Ibid. 19. Diues difficile intrabit regnum cœlorum. Faci-
Luc. 18. lius est camelū per foramen acus transire, quàm
Matth. 19. diuitem intrare in regnum cœlorum: quàm dif-
 ficile qui diuitias habent, intrabunt regnum cœ-
In tract. su- lorum. Bernardus. Fœlices exonerati, qui sequi
per illud: possunt expediti. Arctissimum enim foramen
Matth. 18. nos expectat: contendamus necesse est ingredi
Ecce nos per angustam portam. Quid tu camele gibbum:
reliquimus quid tu pecuniose loculos proditoris tollis? Nō
omnia. sic impie, non sic ingredieris: foramē acus huius
 sarcinas non admittit.

De veloci transitu bonorum temporalium.

CAPVT VI.

Sap. 5. **C**irca velocem transitum bonorum tempo-
 ralium nota, sicut apparet velox transitus
 fluminis, cum consideratur stabilitas littoris: sic
 apparet velox transitus temporalium compara-
 tione æternorum. Hunc velocem transitum re-
 cognoscunt superbi: qui pœnæ æternæ in infer-
 no sunt condemnati. Transierunt omnia illa
 tanquam umbra, & tanquam nuncius præcur-
 rens, & tanquam nauis quæ pertransiit fluctuan-
 tem aquam, cuius cum præterierit, non est vesti-
 gium inuenire, neque semitam carinæ illius in
 fluctibus: aut tanquam auis quæ transuolat in
 aëre, cuius nullum inuenitur argumentum iti-
 neris illius; aut tanquam sagitta emissa in locum
 destinatum; sic & nos nati continuo defuimus
 esse. & subditur: Spes impij tanquam lanugo est
 quæ à vento tollitur: & tanquam spuma gracilis
 quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus,
 qui

qui à vento diffusus est : & tanquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Temporale comparatum ad æternum, est, quasi res quæ iam præterit. In Psalm. Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ quæ præterit. Item est velut somnium, secundum illud : Velut somnium auolans non inuenietur, & transiet sicut visio nocturna. Parum durant homines, parum durant res temporales, & citò transeunt de persona in personam. De primo. Quid est vita nostra? Vapor ad modicum parens. In Psalm. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros libani : transiui, & ecce non erat. De secundo dicit Augustinus, 3. lib. Confessionum. Si quid arrisisset prosperi, tædebat apprehendere : quia penè priusquam teneretur, euolabat. Bernardus. Erras si mansuras tibi putas diuitias : quæ per tot manus hominum transierunt.

*Psalm. 89.**Iob 20.**Psalm. 36.**De Cruciatu mundi.*

CAPVT VII.

Circa mundi cruciatū nota, quòd vita mundana multum est laboriosa. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, ambulauimus vias difficiles: Fatigationis huius duplex est causa, scilicet, multitudo agendorum: & multitudo impedimentorum. Amatores mundi tot inueniunt impedimenta in his quæ agunt, quòd etiam homines potentes non perficiunt quod intendunt. Greg. Vita præsens laboribus plena est, cum luctu agitur, & cum lachrymis amittitur. Non sunt sine cruciatu, qui amore spinas diuitiarum amplectuntur. Dicitur atiaro : Cuncti dies

Sap. 5.

B 2

eius

- Ecl. 2.* eius pleni sunt doloribus & ærumnis: nec per noctem mente requiescit. Non sunt sine cruciatu, qui in spinis vitiorum iacent. Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Non sunt sine cruciatu, quos vermis conscientiaë rodit. Arguet te malitia tua. Augustinus. Curre per singula, & inuenies tot animæ tormenta, quot vitia. Tormentum superbiæ est quasi suspendiũ. Qui suspenditur ad lignum altum; fune ligatur. Superbus verò in vinculo amoris ad ipsam altitudinem ligatus est. Est enim superbia secundum Augustinum, amor propriae altitudinis. Ponderositas corporis, qua suspensus inferius trahitur, qui fune ligatus in alto tenetur, est ei occasio doloris: sic superbum affligunt impedimenta suæ exaltationis. Tormentum vanæ gloriæ est, quòd ipsa amatores suos, vento detractiois & adulationis expositos, inquietat. Ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad abyssos; modò parui, modò magni, modò nulli videntur.
- Matth. 7.*
Hier. 2.
- Epistol. ad Demet. ca. 18. in med.*
- Lib. 11. super Gen. ad lit. cap. 14.*
- Psal. 106.*
- Sap. 16.*
- 1. Reg. 16.*
- Lib. 1. epist. epist. 2. circ. finem.*
- Tormentum iræ est excæcatio. Impedit enim ira animum, ne possit cernere verũ. Homo iratus est quasi furiosus. Aliquando manus in se iniicit. Homo per malitiam occidit animã suam. Aliquando aggreditur proximum suum, aliquando Deum, vel aliquos sanctos eius blasphemando. Ipse est quasi demoniacus secundum illud; Exagitabat Saul spiritus nequã à Domino.
- Tormentum inuidiæ valde magnum est. Sapiens. Quanta sunt hominum scelicitum gaudia, tanti sunt inuidorum gemitus. Inuidus amittit quod alij lucrantur. Horat. Inuidia Siculi non inuenere tyranni, maius tormentum, Inuidus alterius

alterius rebus macrescit opimis. Tormentum
 accidiæ tantum est, vt morti compareretur. Desi-
 deria occidunt pigrum. Noluérunt quidquam *Pro. 20*
 manus eius operari. Tota die concupiscit & de-
 siderat. Totus est famelicus, cum sit otiosus. Au-
 res eius esuriunt rumores: oculi vanitates; gula
 manè comedere vellet. Tormentum gulosi ma-
 gnum est. Ipse patitur quasi caninum appetitum.
 Cum non esurit cibum, esurit esurié cibi. Ven-
 tre enim pleno, si delicata habeat, tristatur: quia
 non habet vel appetitum; vel vacuitatem ven-
 tris. Vox gulosi est verbum illud Esau: En mo- *Gen. 25*
 rior, Tormentum etiam infirmitatis frequenter
 vitium gulæ comitatur. In multis escis erit infir- *Eccl. 37*
 mitas. De tormento huius vitij dicit sapiens qui-
 dam; Si videres epulones velut opimos boues
 stertere & sudare, intelligeres eos qui maximè
 voluptates sequuntur, minimè assequi. Tormè-
 tum luxuriæ, magnum est. Voluptas enim huius
 peccati, inter amaritudines inclusa est. Procura-
 tio habet afflictionem: & finis sceditatem. Sene.
 In voluptate nihil est magnificum: nihil quod
 naturam Deo proximam deceat; membrarum
 turpium ministerio veniens, exitu sceda. Amor
 se fatuè amantium, est quasi ignis infernalis eos
 crucians. Tormentum cupiditatis & avaritiæ
 magnum est valde. Sicut patet ex hoc quòd ve-
 ritas diuitias spinas vocat. Abel frater fuit Cain:
 Luctus enim comitatur possessionem tempora-
 lium. Abel luctus, Cain possessio interpretatur.
 Greg. Quid quietius quàm nihil in hoc mundo
 appetere? Quid laboriosius, quàm terrenis desi-
 deriis æstuarè? Hinc est quòd Israel accepit sab-
 batum

Ysa. 14.

batum in munere. Ægyptus percutitur muscarum multitudine. Sapiens. Nihil grauius potest imprecari cuius inimico auaritia; quæ in præfenti tormenta patitur, & in futuro æterna supplicia meretur. Ponam Babilonem in possessionem ericij: vt scilicet pungatur ab his quæ possidet, sicut tangens ericium ab eo pungitur. Diuites, amatores temporalium, exterius videntur felices: interius tamen sunt miseri. Seneca. Horum qui felices vocantur, hilaritas ficta est, & grauis tristitia: eo quidem grauior, quod non licet interdum palam esse miseros: sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem.

De periculo mundi.

CAPVT VIII.

*Psal. 103.**Osea 4.*

Circa mundi periculum nota, quod mundus est valde periculosus: propter quod mare dicitur. In Psal. Hoc mare magnū & spaciosum. Periculum huius maris, iuxta verbum Bernard. probat transeuntium raritas, & pereuntium multitudo. In mari Marsilia, de quatuor nauibus nō perit vna. In hoc mari, de quatuor animabus nō saluatur vna. Mirabiles elationes huius maris. Nunquam est ibi tranquillitas: incessanter flant ibi venti, & qui in hoc mari perit, eternaliter perit. Quasi locus diluuij est mundus iste: vbi pauci respectu pereuntium saluantur. Maledictum, mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt. Mundus est velut locus pestilens. Declinant sapientes loca pestilentia, maximè quando vel ægrotos, vel agrotandos se cogno-

cognoscunt. Seneca. Non tantum corporibus, sed etiam moribus locum salubrem eligere debemus. Idem. Indubitater valet ad corrumpendum vigorem regio. Mundus est locus laqueis plenus; quos humilitas sola euadit. Antonius vidit omnes laqueos inimici tensos in terra, & ingemiscens ait: Quis poterit transire? Et audiuit vocem dicentem: humilitas. Creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animæ hominum: & in muscipulam pedibus insipientium. Infinitæ sunt causæ pereundi in mundo. Perimunt homines & bona & mala, & pluries bona quàm mala, secundum illud Psal. Cadent à latere tuo mille: & decem millia à dextris tuis. Occiduntur homines & ab amicis & ab inimicis. Alij pereunt amore, alij odio, alij timore. Si non essent in mundo alia pericula, nisi excommunicatorum, detractorum, & mulierum: adhuc nimis multa essent. Vix est aliquis qui à communicatione excommunicatorum plenè abstineat, vel à detractone. Super illud: Cum detractoribus nō commiscearis, dicit glossa: hoc vitio periclitatur ferè totum genus humanum. Hier. Efficacissimum glutinum ad capiendas animas, est mulier. Idem: Si foemina cum viris habitet; non deerit viscarium diaboli. Ex his enim primo auspiciatum est peccatum. Mundus est sicut fornax Babilonica, igne infernali succensa. Ideo multum timenda est homini valde passibili; qui ad sibilum vnus verbi, accenditur igne iræ; ad aspectum vnus mulieris, igne luxuriæ; ad intuitum vnus rei pretiosæ, igne cupiditatis & avaritiæ. Cùm peccatum sit morbus contagiosus;

Epist. 52. aliquantulò à pria.

Sap. 14.

Psal. 90.

*Sap. 14.
Glossa ord.
ad illud:
Hac quoq;
sipientib.*

fugienda est societas malorum. Non est tutum sano, cum leprosis habitare. Qui tetigerit picem; inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo, inducet superbiam. Corruptunt bonos mores colloquia praua. Similiter & opera mala. Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus autem stultorum similis efficietur. Qui vult ire ad sanctum Iacobum, non ponit se in societate eorum qui Romam pergunt. Societas non ducit, nisi quo vadit: Sic qui vult ire ad paradysum, declinare debet societatem eorum qui vadunt ad infernum. Fili mi, ne ambules cum eis, pedes enim eorum ad malum currunt. Noluist Iacob habere Esau socium itineris. Senec. Conuictor delicatus paulatim eneruat & emollit: malignus comes quamuis candido & simplici rubiginem suam affricuit. Quis miserebitur ei, qui comitatur cum viro iniquo? Sicut enim non est tutum agno habitare cum lupo: ita nec bono habitare inter malos. Si communicabit lupo agno aliquando; sic peccator iusto. Philosophus interrogatus quid esset inimicissimum homini? Respondit, alter homo. Magis timendum est inter malos venire, quàm inter lupos: quantum ad hoc, quòd lupo vno modo læderet: Venienti verò inter malos, timendum est lædere, & lædi: & videre, & videri: audire, & audiri: occidere, & occidi. Videre fuit Dauid occasio & adulterij, & homicidij. Bernardus, Detrahere aut detraherentem audire: quid horum damnabilius, non facile dixerim. Videri est multis occasio, vt bona sua amittant. Mulieribus formosis videri, est occasio vt concupiscantur: & sollicitatæ fornicentur.

*Eccl. 13.**1. Corin. 15.**Pro. 13.**Pro. 10.**Eccl. 12.**Eccl. 13.**Libro 2. de
confid. parū
& sine.*

tur.

tur. Seneca. Nemo nostrum ferre potest impetū vitiorum: magno impetu venientium. Si modicum fermenti totam massam corrumpit, quanto magis multum fermenti eam corrumpet? Valde difficile est bonis, si sint inter malos, cum ipsi pauci sint, & habeant ascendere, contraire multitudini malorum, quæ quasi infinita est, & impetuose descendit. Ideo multum eis necesse est elongari ab eis. Ne coneris contra ictum fluij.

2. Corint. 5.

Eccl. 4.

INCIPIIT SECUNDA PARS HVIVS libri, quæ tantum continet vnum capitulum: in quo incitat ad gaudendum de mutatione status secularis in statum religionis.

Quem Dei misericordia de mundo eduxit, si diligenti consideratione prædicta attendat, consequens est, vt de commutatione facta non pœniteat, sed valde gaudeat. Vtilis commutatio transeunti de tenebris ad locum luminis. Dulce lumen, & delectabile oculis videre solem. Vtilis commutatio, cum mundus fallax pro Deo fidelissimo deseritur: cum bona temporalia modica in breui amittenda, meliorum impeditiua, pro maximis in æternum mansuris relinquuntur. Vtilis transitus de loco pressuræ & laboris, ad locum pacis & quietis. In mundo pressuram habebitis: in me autem pacem. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, &c. Nō habent pacem amatores mundi: qui mala pœnæ fugiunt, quæ non effugiunt: & bona fugientia sequuntur. Vtilis transitus à loco pleno periculis, ad locum securitatis. Qui

Eccl. 11.

Ioan. 16.

Matth. 11.